

MATERIÁLY

IX MEZINÁRODNÍ VĚDECKO-PRAKTICKÁ KONFERENCE

**VĚDECKÝ PRŮMYSL
EVROPSKÉHO
KONTINENTU-2013**

27.11.2013 - 05.12.2013

Díl 18

Pedagogika

Praha
Publishing House
«Education and Science» s.r.o.

MATERIÁLY

IX MEZINÁRODNÍ VĚDECKO - PRAKTICKÁ
KONFERENCE

«VĚDECKÝ PRŮMYSL EVROPSKÉHO KONTINENTU- 2013»

27 listopadu - 05 prosinců 2013 roku

Díl 18
Pedagogika

Praha
Publishing House «Education and Science» s.r.o
2013

Vydáno Publishing House «Education and Science»,
Frýdlanská 15/1314, Praha 8
Spolu s DSP SHID, Berdianskaja 61 B, Dnepropetrovsk

**Materiály IX mezinárodní vědecko - praktická konference
«Vědecký průmysl evropského kontinentu– 2013». - Díl 18.
Pedagogika.: Praha. Publishing House «Education and Science»
s.r.o - 70 stran**

Šéfredaktor: Prof. JUDr Zdeněk Černák

Náměstek hlavního redaktor: Mgr. Alena Pelicánová

Zodpovědný za vydání: Mgr. Jana Štefko

Manažer: Mgr. Helena Žáková

Technický pracovník: Bc. Kateřina Zahradníčková

IX sběrně nádobě obsahují materiály mezinárodní vědecko - praktická konference «Vědecký průmysl evropského kontinentu» (27 listopadu - 05 prosinců 2013 roku) po sekcích Pedagogika.

Pro studentů, aspirantů a vědeckých pracovníků

Cena 270 Kč

ISBN 978-966-8736-05-6

© Kolektiv autorů, 2013

© Publishing house «Education and Science» s.r.o.

Олена Сопотницька
*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури у статті визначені структурні компоненти, які забезпечують формування готовності студентів факультету фізичного виховання до тренерської діяльності, а саме психологічний, науково – теоретичний, практичний, психо-фізіологічний та фізичний. Визначено поняття готовності майбутніх учителів до професійної діяльності, професійна діяльність, професійна підготовка майбутніх учителів.

Ключові слова: вчитель фізичної культури, тренер, тренерська діяльність, компоненти, готовність, професійна готовність, професійна підготовка, професійна діяльність.

На основе анализа психолого-педагогической литературы в статье определены структурные компоненты, которые обеспечивают формирование готовности студентов факультета физического воспитания к тренерской деятельности, а именно психологический, научно – теоретический, практический, психофизиологический и физический. Описаны понятие готовности будущих учителей к профессиональной деятельности, профессиональная деятельность, профессиональная подготовка будущих учителей.

Ключевые слова: учитель физической культуры, тренер, тренерская деятельность, компоненты, готовность, профессиональная готовность, профессиональная подготовка, профессиональная деятельность.

On the basis of the analysis of psychological and pedagogical literature in the article the structural components, which ensure the formation of readiness of students of the faculty of physical education to be a trainer, namely, psychological, scientific – theoretical, practical, psycho-physiological and physical. Defined the concept of preparedness of future teachers to professional activities, professional activities, professional preparation of future teachers.

Key words: coaching, expert in physical education, the process of preparation, volleyball coach.

У сучасну епоху зростає роль освіти, її вплив на соціальний та науково-технічний прогрес суспільства. Це повною мірою відноситься й до такої галузі суспільного життя, як фізична культура та спорт. Підвищення ролі спорту, його

суспільного значення, загальна його інтенсифікація на базі науково-технічних досягнень викликали посилення вимог до професійної освіти (професійної підготовки) та широкого впровадження всіх спеціалістів даної галузі, у тому числі й тренерів. Сучасна система професійної підготовки в Україні спрямовує навчальний процес на якісну професійну підготовку тренерів-викладачів.

Мета статті – теоретично обґрунтувати компоненти готовності майбутніх вчителів фізичної культури до тренерської діяльності.

Важливе місце у підготовці майбутніх вчителів фізичної культури до тренерської діяльності займає формування компонентів готовності студентів факультету фізичного виховання. Тому на основі особистісно-орієнтованого підходу нами визначені компоненти, які забезпечили формування готовності студентів факультету фізичного виховання до тренерської діяльності. Для визначення компонентів розглянемо поняття готовність.

Категорію готовності сьогодні активно досліджують у зв'язку зі співвіднесенням її з процесом формування й становлення майбутніх спеціалістів для різних галузей професійної діяльності. Крім того, готовність як потенційний стан особистості професійно підготовленого фахівця розглядається і як теоретична проблема, і як практично орієнтований підхід [1].

Поняття «готовність» є предметом дослідження вітчизняних учених (як психологів, так і педагогів). У словнику В.І. Даля це поняття означає: «готова (про людину) – та, що приготувалася, така, що зібралася зовсім, що пристосувалася до чогось; яка може та бажає виконувати. Готуватися, збиратися, знаряджатися, налаштуватися на щось; ... Готовність – це стан чи властивість готового» [2].

У психолого-педагогічній літературі поняття готовність науковці визначають як:

- особливий психічний стан, установку особистості на вдосконалення певної діяльності;

- складне багаторівневе утворення, яке включає в себе пізнавальні, вольові, мотиваційні, моральні характеристики (М.І. Дьяченко та Л.А. Кандибович) [7];

- як характеристики особистості, що відображає її реальні можливості конструктивно взаємодіяти з партнерами в ході спільної діяльності (А.М. Кузьмін) [8];

- як прояв індивідуально-особистісних якостей, процес формування морально-психологічних якостей особистості, що визначають ставлення до професійної діяльності, забезпечують її успішне здійснення (О.М. Леонтьєв) [10];

- як особливий психічний стан, який забезпечує високу дієздатність, або як психічний стан, що займає проміжне становище між психічними процесами та властивостями особистості, створюючи функціональний рівень, на тлі якого розвиваються процеси, необхідні для забезпечення результативності професійної діяльності (К.К. Платонов) [14];

- як професійно значущу якість особистості майбутнього вчителя, яка утворює систему взаємопов'язаних компонентів, до складу якої входять як особистісні якості, що включають наявність професійних мотивів та інтересів,

знань, так і вміння, що забезпечують виконання функцій, адекватних потребам певної професійної діяльності (Н.М. Яковлева) [17].

У структурі особистості майбутнього педагога важливе місце посідає професійна підготовка студента до роботи як в загальноосвітній так і в спортивній школі.

А. Линенко у своїх дослідженнях звертає увагу на такий аспект, як готовність майбутніх учителів до професійної діяльності, оскільки саме в педагогічному вищому навчальному закладі у процесі навчання формуються основи педагогічної майстерності, закладається підґрунтя готовності до майбутньої професійної діяльності вчителя.

Формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності – це, перш за все, нагромадження знань, умінь і навичок практичної діяльності. Поняття «готовність до педагогічної діяльності», на думку автора, включає педагогічну самосвідомість, інтерес до педагогічної діяльності та потребу в ній, мотиви діяльності, педагогічні здібності, теоретичні знання предмета й способів діяльності, навички та вміння, професійно значущі якості майбутнього педагога [9].

Професійна готовність є закономірним результатом спеціальної підготовки, самовизначення, освіти й самоосвіти, виховання й самовиховання. Це – психічний, активно-дієвий стан особистості, система інтегрованих властивостей. Така готовність регулює діяльність, забезпечує її ефективність [1].

Проаналізувавши трактування різних учених що до визначення поняття професійної підготовки вчителя фізичної культури, ми виділили такі основні аспекти:

- професійна підготовка вчителя фізичної культури передбачає формування психологічних знань, умінь і навичок самоврядування, психодіагностики особистісних властивостей, міжособистісних відносин [11];

- сучасна система професійної підготовки фахівця з фізичної культури в основному дає студенту певний обсяг знань та навичок, необхідних для методичної, викладацької та організаторської роботи [4];

- зміст професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на сучасному етапі повинен бути зорієнтований на оволодіння студентами знаннями, вміннями й навичками щодо формування, збереження й зміцнення здоров'я в усіх його аспектах (духовному, психічному й фізичному), формування культури здоров'я школярів [12];

- професійна готовність майбутнього учителя фізичної культури виступає як цілісний стан особистості, що виражає якісні характеристики її спрямованості, свідомості, професійної позиції, іміджу, рівня оволодіння професійно-педагогічними діями» [5].

Теоретичний аналіз наукової літератури дає нам змогу визначити, що вчені які досліджують готовність викладача до професійної діяльності виділяють різні її структурні компоненти.

Визначаючи компоненти готовності до професійної діяльності студентів факультету фізичного виховання, ми підтримуємо перелік компонентів поданий В.А. Сластьоніним, а саме:

– психологічний – сформована спрямованість на професійну діяльність, настанова на роботу, наявність інтересу до предмета діяльності, потреба в самоосвіті в цій галузі, розвинуте професійне мислення;

– науково – теоретичний – наявність відповідного об'єму суспільно-політичних, психологічних та спеціальних знань;

– практичний – наявність сформованих на відповідному рівні професійних вмінь та навичок;

- психофізіологічний – наявність відповідних передумов для оволодіння професійною діяльністю та визначена сформованість професійно значущих якостей особистості;

- фізичний – стан здоров'я та фізичного розвитку відповідно вимогам професійної діяльності [15].

Оскільки сукупність цих компонентів ми розглядаємо як теоретичну основу формування готовності педагога до професійної діяльності взагалі, то розглянемо детальніше ці компоненти із їх спрямуванням на формування готовності майбутнього фахівця з фізичного виховання до тренерської діяльності.

В.А.Сластьонін вважає, що психологічний компонент розкриває мотиваційно-ціннісне ставлення студентів до майбутньої діяльності вчителя, що є основою її вибіркової спрямованості на цінності педагогічної діяльності. Зміст готовності включає набуття студентами емоційного досвіду, необхідного для успішного її виконання. Психологічна готовність, на думку В.А.Сластьоніна, являє собою чітко окреслену спрямованість на педагогічну діяльність, установку на роботу в школі [16].

Мотиваційну сферу свідомості особи вчителя фізичної культури становлять інтерес до фізкультури і спорту, схильність до педагогічної праці в цій сфері, прагнення до постійного вдосконалення, любов до дітей, відчуття обов'язку й відповідальності за доручену справу, глибока переконаність у великій суспільній важливості фізичного виховання учнів [13,с.29]. Ставлення до професії починається з мотиву обирання спеціальності та зацікавленості майбутньою професією, що передбачає встановлення позитивних відносин між суб'єктами педагогічного процесу. Стійкість, глибина і широта професійних інтересів і педагогічних ідеалів визначається педагогічною спрямованістю. Ступінь сформованості професійного інтересу визначає характер роботи вчителя чи тренера над собою з метою використання своїх можливостей і здібностей.

Психологічний компонент включає мотиви, які спонукають до діяльності в сфері фізичної культури і спорту, а саме діяльності тренера-викладача, бажання стати висококваліфікованим фахівцем (тренером), одержати роботу, прагнення до саморозвитку, самовиховання й професійного вдосконалення, систематичне ведення здорового способу життя.

Науково-теоретичний компонент готовності до тренерської діяльності складається з теоретичних знань, які є основою для практичних дій.

Знання, якими володіє тренер – це не просто інформація, яка пасивно зберігається в його пам'яті, а знаряддя регуляції практичної діяльності, засіб для прийняття рішень у конкретних ситуаціях. Знання спрямовують та організують дії фахівця, дозволяють оцінювати результативність виконаної роботи.

Науково-теоретичний компонент характеризують обсяг знань (ширина, глибина, системність), стиль мислення, сформованість умінь і навичок тренера.

До змісту науково-теоретичного компонента у професійній діяльності тренера входять:

1. Загальнотеоретична підготовка тренера до якої відноситься комплекс дисциплін, які формують світоглядний рівень фахівця, включаючи знання з історичних, філософсько-правових, соціальних, медико-біологічних, спортивно-педагогічних галузей.

2. Спеціальна теоретична підготовка забезпечує знання з історії, теорії, методики, організації і педагогіки спорту, глибокі знання систем підготовки спортсменів і умов реалізації спортивного результату.

3. Узагальнення і використання в навчально-тренувальному процесі між предметних зв'язків (психології, педагогіки, анатомії, фізіології, гігієни, теорії та методики фізичного виховання).

4. Вміння працювати з науковою та методичною літературою.

5. Постійно знаходити нові засоби та методи тренування та застосовувати їх під час підготовки спортсменів.

6. Вміння вивчити індивідуальні особливості спортсменів й розробка раціональної методики відбору для занять.

7. Знання технічного аспекту даного виду спорту, вміння скласти комплекси підвідних та спеціальних вправ, які дозволять спортсмену досягти рівня фізичної готовності.

Суть **практичного компонента** полягає у наявності сформованих у тренера на відповідному рівні професійних умінь та навичок.

До практичного компонента належить комунікативна та організаційна діяльність тренера.

Г. Д. Бабушкін [2] говорячи про комунікативну діяльність тренера, відзначає в ньому, насамперед, спілкування як зі спортсменами, так і з керівниками спортивних організацій, тобто тренер встановлює правильні стосунки.

Продуктивне педагогічне спілкування є основою, на якій може бути сформована позитивна мотивація на тренувальну діяльність, як у дітей так і в їх батьків.

Комунікативні вміння тренера в процесі професійної діяльності полягають у взаємовідносинах між тренером та спортсменами, використанні правильного усного мовлення під час звернення до спортсменів, вміння передбачити назріваючий конфлікт між спортсменами і уникнути його, керувати своєю

поведінкою в процесі спілкування зі спортсменами, розуміти психологічний стан спортсменів.

Організаційна діяльність є однією із провідних у діяльності тренера-викладача. На думку А.С. Макаренка, хороша педагогіка – це є по суті діла хороша організація [6].

Кожна педагогічна діяльність тренера має організаційний характер. До організаційної діяльності тренера відноситься здібність тренера організувати діяльність спортивного колективу, саму спортивну роботу з врахуванням в ній кожного юного спортсмена. Вона включає в себе роботу тренера як безпосередньо на навчально-тренувальних заняттях так і поза ними.

У практичній роботі тренера важливого значення набувають такі організаційні вміння тренера:

- вміння володіти прийомами управління спортсменів;
- вміння організувати діяльність спортсменів як на тренувальних заняттях так і в ході змагань;
- вміння правильно вибирати своє місце в спортивному залі, щоб контролювати навчально-тренувальний процес та діяльність кожного спортсмена.
- вміння раціонально розташовувати учнів;
- вміння організувати спортивний колектив і керувати ним;
- вміння створити сприятливу психологічну атмосферу в команді, організувати і контролювати взаємовідношення між спортсменами.

Велике значення має **психофізіологічний компонент** який ми розуміємо як цілісну систему психофізіологічних якостей особистості тренера (пам'яті, уваги, оперативного мислення), взаємодія яких забезпечує підтримання оптимальної працездатності фахівця, досягнення ним належного рівня адаптаційних можливостей і як наслідок – здійснення високоефективної педагогічної діяльності.

У діяльності тренера психофізіологічний компонент забезпечує професійну працездатність тренера, здатність вільно керувати своєю поведінкою і поведінкою інших, впевнено і наполегливо продовжувати розпочату справу, бути врівноваженим, витриманим та стійким до стресових ситуацій.

До змісту **фізичного компонента** діяльності тренера належать – інформація про стан здоров'я та фізичного розвитку відповідно вимогам професійної діяльності. Для тренерів так як і для вчителів фізичної культури вона має особливо важливе значення.

У своїй професійній діяльності тренер повинен володіти високим рівнем функціональної підготовленості, мати відмінне здоров'я, високий рівень працездатності, вести здоровий спосіб життя, з негативним відношенням до алкоголю, наркотиків, тютюнопалінню, та кваліфіковано володіти технікою виконання вправ.

Висновки: Отже, готовність майбутнього вчителя фізичної культури до тренерської діяльності здійснюється в межах визначеної педагогічної системи, в якій ми визначили і розглянули наступні структурні компоненти: психологічний, науково – теоретичний, практичний, психофізіологічний та фізичний.

Література:

1. Антоненко О.В. Формування готовності майбутніх учителів фізичного виховання до роботи су часній загальноосвітній школі / О.В. Антоненко // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 10. – С. 79–81.
2. Бабушкин Г. Д. Психология труда тренера по спорту / Бабушкин Г. Д. – Омск: ОГИФК, 1985. – 84 с.
3. Брикіна О.М. Гносеологічний аналіз поняття готовності особистості до безперервної освіти / О.М. Брикіна // Педагогічні науки : збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного універ ситету. – Бердянськ : БДПУ, 2004. – № 4. – 202 с.
4. Гайсина В. М. Совершенствование подготовки специалистов по физической культуре в дошкольных образовательных учреждениях / В. М. Гайсина // Теория и практика физической культуры. – 2007. – №5. – С. 28–29.
5. Гринченко І. Б. Сучасні напрями впровадження інновацій в професійнупідготовку майбутніх учителів фізичної культури / І. Б. Гринченко // Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис. Додаток 3, Т. VII. Тематичний випуск: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – К.: Гнозис, 2011. – С. 84–93.
6. Деркач А.А Педагогическое мастерство тренера: к изучению дисциплины / А.А.Деркач, А.А. Исаев.- Москва: Фізкультура и спорт, 1981.- С.48-49.
7. Дьяченко М.И. Психология высшей школы : учеб. пособ. для вузов / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. – Минск : Изд-во БГУ, 1981. – 383 с.
8. Кузьмин А.М. Профессиональная подготовка будущих специалистов к согласованному принятию решений: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / А.М. Кузьмин. – Саратов, 2007. – 23 с.
9. Линенко А. Ф. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності // Педагогіка і психологія. –1995. – № 1. – С. 125–132.
10. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М. : По-литиздат, 1975. – с. 199
11. Мухаметзянова Н. В. Особенности профессионально важных качеств будущих учителей физической культуры / Н. В. Мухаметзянова // Теория и практика физической культуры. – 2007. – № 5. – С. 30–32.
12. Остапенко Г.О Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи / Г.О. Остапенко, О.В. Циганок, С.Г. Жестков // Вісник Запорізького національного університету . – 2012 – №1(7)
13. Петунин О.В. Формирование профессионального мастерства учителя физкультуры : учеб. пособ. для студ. пед. ин-тов по спец. № 2114 «Физ. воспитание» / О.В. Петунин. – М. : Просвещение, 1980. – с. 29–30.

14. Платонов К.К. Краткий словарь системы психологических понятий / К.К. Платонов. – М. : Высш. школа, 1981. – 175 с.
15. Слостенин В.А. Педагогика / В.А. Слостенин. – М.. Школа-Пресс, 2000. – 512с.
16. Слостенин В.А., Каширин В.П. Психология и педагогика: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.А. Слостенин, В.П. Каширин. – М.: Изд. центр «Академия», 2001. – 480с.
17. Яковлева Н.М. Теория и практика подготовки будущих учителей к творчес-кому решению воспитательных задач : дис. на соискание научной степени д-ра пед. на-ук / Н.М. Яковлева. – Челябинск: ЧГНУ, 1992. – с. 57.

Аспирант кафедры «Педагогика» Куц А.В.
Пензенский государственный университет, Россия

НРАВСТВЕННЫЕ КАЧЕСТВА СПЕЦИАЛИСТА ТАМОЖЕННОГО ДЕЛА В КОНТЕКСТЕ АНАЛИЗА ЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Обеспечение таможенной службы не только профессионально эрудированными, но и нравственно воспитанными кадрами является актуальной проблемой на сегодняшний день. Высокий уровень коррупции во многих развивающихся странах существенно снижает эффективность работы государственных органов. Таможенная служба относится к числу наиболее коррумпированных. Учитывая важную роль, которую таможенная служба играет в сборе доходов, содействии торговле, обеспечении национальной безопасности и защите общества, наличие коррупции в таможенных органах отрицательно влияет на темпы социального и экономического развития страны и перспективы национального развития. Профессиональная деятельность специалиста таможенного дела по своим функциям, общественной значимости, интеллектуальным и психофизиологическим нагрузкам представляется одним из самых сложных и ответственных видов труда. Поэтому к специалистам данной профессии предъявляются высокие требования, затрагивающие как профессиональный, так и личностный аспекты.

В соответствии с ФГОС ВПО специалист по направлению подготовки (специальности) «Таможенное дело» готовится к следующим видам профессиональной деятельности: